

Foto © Ústav dějin umění, Akademie věd České republiky, v. v. i. © Josef Sudek dědicové

14/11
2023

Josef Schulz

Pocta tiché monumentalitě

Kolokvium k osobnosti,
významu a odkazu
Josefa Schulze

14. listopadu 2023
Akademické konferenční centrum
Husova 4a, Praha 1

www.udu.cas.cz

Pořádá
Ústav dějin umění AV ČR
a Archiv Národního muzea

Koná se s podporou výzkumného
programu Strategie AV 21:
Město jako laboratoř změny.

 ÚSTAV DĚJIN UMĚNÍ
AKADEMIE VĚD
ČESKÉ REPUBLIKY, v. v. i.

 Akademie věd
České republiky

 NÁRODNÍ
MUZEUM : 205 let

STRATEGIE AV21
Špičkový výzkum ve veřejném zájmu

program

Schulz architekt a urbanista

Jiné a neznámé pohledy

10:05–10:35 Jindřich Vybíral Akademie výtvarných umění

Josef Schulz – Architekt mezi věky a paradigmaty

úvodní přednáška

Príspevek predstavuje Josefa Schulze jako syntetickou osobnost smírující estetiku historismu s vědeckými a racionálními modely analýzy. Na příkladu vybraných staveb ukazuje formování jeho tvůrčího typu a současně se snaží rekonstruovat historický a sociální kontext Schulzova díla.

10:35–10:55 Petra Váchová Archiv Národního muzea

Tvůrce pražských monumentů znovuobjevený? Odkaz architekta Josefa Schulze v paměťových institucích

Donedávna nezpracovaná část pozůstalosti architekta Josefa Schulze ve správě Archivu Národního muzea byla po dobu bezmála století mimo zorné pole odborné veřejnosti. Společně s celky zachovanými v dalších institucích nabízí nebývale komplexní pramennou základnu pro studium díla i širšího osobního zázemí významného spolutvůrce pražského architektonického i urbanistického historismu. Autorka příspěvku zamýšlí v kontextu vývoje dislokace odkazového materiálu upozornit na možnosti jeho využití, s důrazem na jeho nedávno zpřístupněné složky.

10:55–11:15 Richard Biegel Ústav pro dějiny umění FF UK

Pamětní spis Josefa Schulze v kontextu dějin pražského urbanismu

Pamětní spis Josefa Schulze byl prvním vážným a komplexním pokusem o koncepční urbanistické uchopení pražského souměstí. Jeho – ve své době bezpochyby moderní – teze vycházejí z dobového názoru na ideál města, který byl v poměrně principielním rozporu s historickým městem, tak s nekonceptním a do značné míry nahodilým rozvojem nových čtvrtí. Pamětní spis lze chápat jako dokument ryze dobový, jež má smysl zejména pro pochopení urbánních a architektonických otázek 19. století. Stejně tak v něm však lze nalézt teze, které jakoby se se v různých podobách vracely a rezonovaly v plánech pozdějších. Cílem příspěvku je zamyslet se nad oběma rolemi tohoto textu a vsadit jej do širších souvislostí pražského urbanismu 19. a 20. století.

11:15–11:30 diskuze
11:30–11:50 přestávka

11:50–12:10 Jan Bažant Ústav pro klasická studia AV ČR, v. v. i.

Barokní rysy Národního divadla

Josef Schulz žije v obecném povědomí jako architekt, který se inspiroval renesanční architekturou. Úspěch jeho monumentálních pražských staveb spočíval v tom, že se mu podařilo skloubit tehdy moderní novorenesanci s barokní tradicí, kterou české publikum důvěrně znalo. Příspěvek se zaměří na recepci baroka při stavbě Národního divadla.

12:10–12:30 Jan Galeta Seminář dějin umění MU

Marginální realizace na periferii? Josef Schulz a zapomenutá vila Vladimíra Vondráčka v Moravské Ostravě

V roce 1881 navrhl poměrně slavný pražský architekt přestavbu staršího objektu hostince v Moravské Ostravě na obytný dům jediného místního česky smýšlejícího «uhlobarona» Vladimíra Vondráčka a k tomu vyprojektoval také maštal v zahradě. Cílem příspěvku však není jen připomenout dnes neexistující stavby, v lokálním historickém povědomí dávno zapomenuté stejně jako jejich autorství. Drobná přestavba totiž také poslouží jako ukáзка pracovních postupů Josefa Schulze při promýšlení architektonické zakázky, zvláště ve srovnání s obdobným projektem přestavby vily pro dr. Emanuela Forstera.

12:30–12:50 diskuze
12:50–14:00 oběd

14:00–14:20 Adéla Bricínová Ústav pro dějiny umění FF UK

Schulzova cesta do Francie u příležitosti světové výstavy v Paříži v roce 1867

Príspevek bude věnovaný Schulzově několikátýdenní cestě do Francie a pobytu v Paříži u příležitosti světové výstavy, konané ve francouzské metropoli od dubna do listopadu 1867. Schulzovu cestu, na niž byl vyslán pražskou Obchodní a živnostenskou komorou lze rekonstruovat na základě dosud nepublikovaného cestovního deníku (AA NTM) a dalších archivních materiálů, mezi něž patří např. povolení k návštěvě pařížských muzeí (ANM).

14:20–14:40 Tomáš Korbel Fakulta humanitních studií FF UK

Projektant či stavitel: Proměny rolí v profesně-sociálních kategoriích 19. století na příkladu utváření sítí architekta Josefa Schulze

Ideologický konstrukt „rozkoľu“ mezi „formalistickými“ architektky a „praktickými“ inženýry se odvíjí od obecné definice jejich profesního poslání a je hluboce zakořeněn v historiografii architektury 19. století. Mnohé výzkumy z nedávné doby na příkladech dělby práce ve stavebním procesu a vzájemné spolupráce obou skupin na komplexních projektech ukázaly na mylnost tohoto předpokladu. Příslušníci obou profesí se odlišovali svým vzděláním a vymezením kompetencí tak, že mezi nimi téměř nevznikaly konkurenční situace či stavovské konflikty. Skutečný antagonismus se vyvinul mezi architektem a stavitelem, vyvolaným sociálními a ekonomickými příčinami. Stejně dilema, podmíněné ekonomickými a sociálními faktory, řešil rovněž Josef Schulz, když se na počátku své profesní dráhy rozhodoval, zda se stát zajištěným stavitelem nebo projektantem. Ve svém příspěvku bych se proto rád zamyslel, do jaké míry přispěla k tomuto úspěchu obratná Schulzova komunikativní strategie s ostatními aktéry (zemská elita, lokální elita, rodinná a sňatková politika) v klíčových momentech jeho kariéry.

14:40–15:00 diskuze
15:00–15:20 přestávka

15:20–15:40 Věra Vostřelová Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze

Schulz a Schubert, profesori české a německé techniky v Praze

Kolem roku 1900 zastánci semperovského pojetí architektury narození v generaci národního divadla čelili nastupující moderně. Na nové podněty museli s ohledem na svou pozici reagovat zvláště oba profesori architektury na české a německé technice v Praze Josef Schulz (1840–1917) a Zdenko Schubert von Soldern (1844–1922). První spíše jako praktik, druhý pro změnu jako teoretik. Jak se vyrovnávali s novými myšlenkami? Vzájemné srovnání těchto dvou osobností nám napomůže porozumět souvislostem, v jakých se utvářelo jejich celoživotní dílo.

15:40–16:00 Petra Trnková Ústav dějin umění AV ČR, v. v. i.

Josef Schulz – fotoamateur

Josef Schulz bývá obvykle zmiňován coby architekt, případně restaurátor či autor dekorativních návrhů. Málokdy je připomínán jeho celoživotní zájem o fotografii, přestože se zmíněnými profesionálními aktivitami úzce souvisel. Z Schulzovy pozůstalosti je zřejmé, že fotografie tvořila nedílnou součást jeho profesního i osobního života, a to už od dob studií na pražské polytechnice. Jeho zájem o toto obrazové médium se ještě prohloubil během studijního pobytu ve Vídni počátkem šedesátých let, tedy v době, kdy se zde začala dynamicky rozvíjet produkce architektonické fotografie a prohlubovat spolupráce mezi fotografy, architektky a památkáři. Příspěvek se zaměří jednak na Schulzovy první fotoamatérské experimenty, jednak na úlohu (profesionální) fotografie v jeho architektonické praxi, se zvláštěním důrazem na dnes roztráštěnou fotografickou sbírku předloh.

16:00–16:30 závěrečná diskuze a ukončení programu